

Over stempels, brieven en tarieven – afl. 82

Klein en fijn

De grootste brief in mijn verzameling is een luchtpostbrief die kort na de oorlog naar Indië gestuurd werd. Ik heb hem in deze rubriek een paar jaar geleden besproken en is op de website van de vereniging nog te bewonderen.

Mijn kleinste brief is hieronder op ware grootte afgebeeld: 75 x 46 millimeter. Kleiner dan een visitekaartje en ook nog interessant door de stempels en de inhoud.

De brief werd in 1855 verstuurd uit Wormer (dat blijkt uit de inhoud) via het hulppostkantoor Westzaan (stempel op de achterzijde) en ging via het postkantoor van Wormerveer (stempel op de voorzijde) naar De Rijk. Hij is gericht aan de heer Boonacker, directeur van de *Maatschappij tot*

bevordering van Nijverheid van Jan Boon in De Rijk. Het was in deze tijd nog mogelijk brieven ongefrankeerd te versturen. Er waren sinds 1852 wel postzegels, maar het gebruik daarvan was nog niet verplicht. De krul op de voorzijde van de brief geeft het bedrag aan dat de heer Boonacker aan de postbode moest betalen: een stuiver.

Als je de brief openvouwt, blijkt het om een WAARSCHUWING te gaan, verstuurd door de belastingontvanger voor de Grondbelasting in Wormer. Waarschijnlijk had de Maatschappij van Jan Boon een stuk grond in de gemeente Jisp (zie de *Waarschuwing*, linksboven). Daar moest grondbelasting voor betaald worden, maar de Rijpers hadden dat verzuimd. De penningmeester krijgt nog een paar dagen de tijd om naar Wormer af te reizen om daar zijn schuld te voldoen. Hij moet daarbij niet vergeten een

dubbeltje extra mee te nemen voor de administratiekosten van de waarschuwing.

Art. 13 der Wet van den 22sten Mei 1815 (Staatsblad n°. 22.)

GRONDBELASTING. Art. 133

GEMEENTE
Jisp
Wijk N^o.

PERSONEEL. »
PATENTEN. »

WAARSCHUWING.

De Maatschappij tot bevordering van Nijverheid van J. Boonen de Rijk

Het door u wegens Directe Belastingen over 1855 verschuldigde niet op den bepaalden tijd zijde aangezuiverd, zoo verwittig ik u, dat gij alsnog binnen *drie dagen* na dagteekening dezes, aan uwe verplichting tot betaling te mijnen kantore behoort te voldoen.
* De kosten dezes zijn *Tien cents*.

Te *Wormer*, den *11 July* 185*P*.

NB. Geene betaling is geldig dan die ten kantore des ontvangers zelve geschiedt.

De Ontvanger
J. B U Y S.

De brief legde een interessante route af, voor hij in De Rijk arriveerde. Dat hij vanuit Westzaan verstuurd werd, is onduidelijk. Dat ligt nog een aardig eindje van Wormer af, waar de ontvanger Buys zijn *Waarschuwing* invulde. Misschien woonde Buys wel in Westzaan? Dat moeten ze in de Zaanstreek nog maar eens uitpluizen.

De route vanaf het postkantoor van Wormerveer was een bijzondere. Ik citeer uit eigen werk, *Veertig Poststukken*: "Halverwege de negentiende eeuw werden de postverbindingen met het platteland voornamelijk verzorgd door lopende boden, die dagelijks de brieven overbrachten van de postkantoren naar de bestelhuizen en hulppostkantoren. Vaak bezorgden ze ook onderweg de post.

Vanaf 1 januari 1854 werd de postverbinding tussen de kantoren van Wormerveer en Purmerend onderhouden door bodeloper Simon Ris. Eigenlijk was deze bodeloop meer een postrit, want Ris deed de tocht per ezelwagen. Hij had er een halve dagtaak aan: hij vertrok 's morgens om half twaalf uit Wormerveer en was pas na zessen weer thuis. Het was een traject waarbij nog wel wat hindernissen te overwinnen waren, ook als we de dorpsjongens buiten beschouwing laten, die op Ris en zijn ezelwagen wel het nodige commentaar gehad zullen hebben. Zijn vertrekpunt was het

postkantoor van Wormerveer, waarna hij al snel de Zaan moest oversteken om in Wormer te komen; er voer een pontje over de Zaan, het kon ook met een roeiboot, maar dat is toch onhandig als je je ezel bij je hebt.

In Wormer had hij waarschijnlijk zijn eerste besteladres; bij de Bartelsluis moest hij aan de daar woonachtige gemeentesecretaris de Staatscourant bezorgen ("zonder besteloon te vorderen"). Bij de Bartelsluis was een houten brievenbus geplaatst voor te verzenden post. Vanaf de sluis ging Ris over Jisp en Wijdewormer naar Purmerend. In Purmerend arriveerde hij om half drie; na een uurtje rust ging hij weer met de post naar Wormerveer, waar hij geacht werd om kwart over zes te arriveren."

Vanuit Purmerend ging de brief per postiljon. Er reed in die tijd dagelijks een bode met paard en postkar vanaf Buiksloot over Purmerend, Middenbeemster en De Rijk naar Rustenburg. De Waarschuwing bereikte op 12 juli 1855 langs deze ingewikkelde weg zijn bestemming. Hoe de penningmeester vervolgens naar Wormer reisde? Ja, dat is weer een ander verhaal.

John Dehe

Ezelwagen, op internet gevonden. Helaas niet Simon Ris. Het gaat wel om een Noord-Hollandse besteller/koopman: Willem Groes, ca. 1910 in Enkhuizen. www.oudstebroec.nl